

Propozycje zmian w przepisach dotyczących kontaktu osób niepełnosprawnych z wymiarem sprawiedliwości wypracowane w ramach projektu „Nie taki niepełnosprawny straszny, jak go malują” współfinansowanego z programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Śląskie Lokalnie

1. Dostosowanie prawa do konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych poprzez zastąpienie ubezwłasnowolnienia (zastępczego podejmowania decyzji) wspieranym podejmowaniem decyzji i asystencją prawną, które zapewnią wsparcie w korzystaniu ze zdolności w sferze prawa. Założenie, że aby udzielić pomocy osobie niepotrafiącej prowadzić swoich spraw, należy ją najpierw ubezwłasnowolnić, jest błędne. Warto skorzystać z rozwiązań francuskich, niemieckich i austriackich umożliwiających indywidualne oznaczenie przez sąd rodzajów czynności, których osoba może dokonywać samodzielnie, bez zgody przedstawiciela ustawowego.
2. Dopóki przepisy o ubezwłasnowolnieniu nie ulegną zmianie, stworzenie rejestru osób ubezwłasnowolnionych, do którego mieliby dostęp uprawnieni pracownicy banków. Taki rejestr mógłby zapobiec wyłudzeniu kredytów na osoby ubezwłasnowolnione oraz ich zadłużaniu się.
3. Zmiana art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, wg którego zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualna są tożsame: „Ilekroć przepisy niniejszej ustawy stanowią o: 1) osobie z zaburzeniami psychicznymi, odnosi się to do osoby: a) chorej psychicznie (wykazującej zaburzenia psychotyczne), b) upośledzonej umysłowo”. Co prawda w pewnych kwestiach osoby z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną mogą potrzebować podobnej pomocy, jednak należy rozdzielić te niepełnosprawności. Zaburzenia psychiczne często są mylone z upośledzeniem umysłowym. Osoby potrzebujące pomocy psychiatry obawiają się więc do niego zwrócić, a gdy szukają pracy, mimo posiadania wysokich kwalifikacji zatrudniane są do prostych, powtarzalnych prac, w których sprawdziłyby się osoby z niepełnosprawnością intelektualną, natomiast dla posiadających diagnozę psychiatryczną taka praca jest frustrująca.
4. Stworzenie przepisów dostosowujących procedurę zatrzymania w sytuacji, gdy podejrzanym jest osoba niepełnosprawna: stosowanie środków przymusu, kontakt z tłumaczem języka

migowego, osobą zaufaną.

5. W obowiązujących aktach prawnych zastąpienie terminu „niepoczytalny” zwrotem „niezdolny do rozpoznania znaczenia swego postępowania”.
6. Obligatoryjne zapewnienie pokrzywdzonemu z niepełnosprawnością obrońcy z urzędu, na takich zasadach, jak niepełnosprawnemu oskarżonemu.
7. Ustawowe zobligowanie organów do dostarczania wezwań i pism procesowych w formatach dostępnych dla stron, np. wersja elektroniczna, powiększona czcionka, brajl.
8. Umożliwienie złożenia lub uzupełnienia zeznań w formie pisemnej. W sytuacji stresującej niektóre osoby niepełnosprawne mogą mieć trudność w przypomnieniu sobie przebiegu zdarzenia. Pomocne byłoby również wysłanie pytań e-mailem, by przed przesłuchaniem rozmówca mógł się z nimi zapoznać i zapisać odpowiedzi.
9. Udział w rozprawach tłumacza języka migowego na takich zasadach jak tłumacza języka obcego.
10. W stosunku do osób niepełnosprawnych jak najszersze stosowanie systemu przesłuchania na odległość.
11. Stworzenie systemu umożliwiającego sprawny przepływ informacji pomiędzy instytucjami (ośrodek pomocy społecznej, policja, prokuratura, sąd, służba więzienna) na temat niepełnosprawności, wynikających z niej trudności i potrzeb danej osoby.

